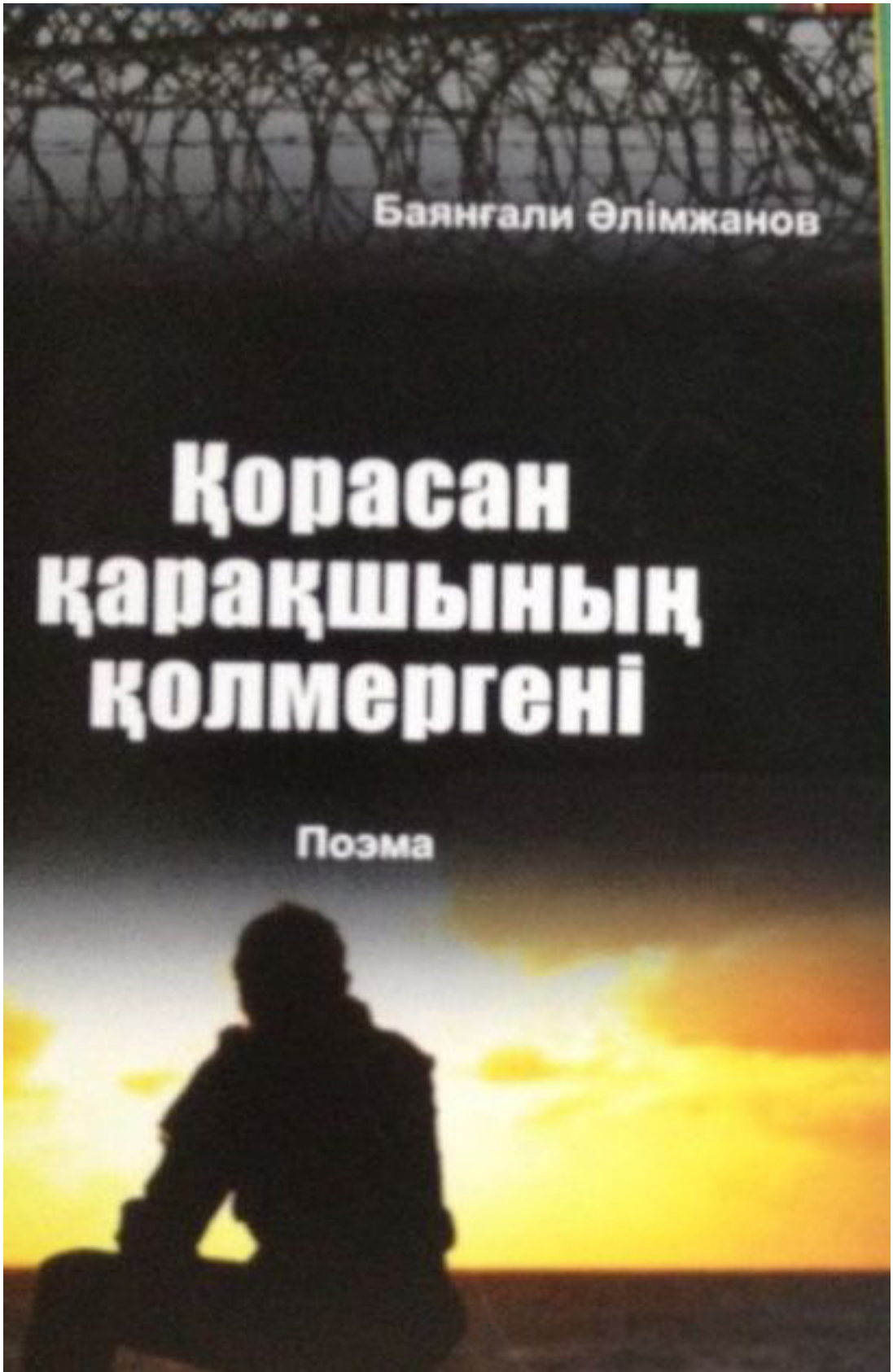

The book cover features a dark, moody background. At the top, there is a close-up of tangled barbed wire. Below this, the author's name is printed in white. The title is prominently displayed in large, bold, white letters. Underneath the title, the word 'Поэма' is written in a smaller font. The bottom half of the cover shows a silhouette of a person sitting or crouching, looking out over a bright, hazy horizon that suggests a sunset or sunrise.

Баянғали Әлімжанов

Қорасан қарақшының қолмергені

Поэма

Баянғали Әлімжанов

Қорасан қарақшының қолмергені

2014

Әлімжанов Б.

Қорасан қарақшының қолмергені / Б. Әлімжанов — 2014

«Қорасан қарақшының қолмергені» атты жаңа поэмада албырттықпен түрмеге түсіп, одан ары адасып, біржола теріс жолға ат басын бұрған ауыл жігітінің трагедиясы суреттеледі, сан алуан өмір сырлары шертіліп, шынайы ой-сезімдер қозғалады.

УДК 821.512.122-1

Содержание

Қамаудағы қадамдар	5
Жынды пышақ	8
Автотұрақтағы ажал	10
Қарақшы Қорасан	12
Балтабайдың Қорасанға шерткен сыры	13
Қорасанның Балтабайға шерткен сыры	22
Ащы түтін	32
Бұлғандаған Бух	33
Өртелген өрен	36
Жәлептің жаласы	41
Конец ознакомительного фрагмента.	43

Баянғали Өлімжанов

Қорасан қарақшының қолмергені

Поэма

Қамаудағы қадамдар

Абақты,
Алты қадам
Арлы-берлі,
Ауырлық
Қайысқандай нардың белі,
Жалғанды
Жалпағынан басқандарға,
Сезілген
Дүниенің тарлығы енді.

Арасы
Алты қадам
Төр мен есік,
Көкірек қысылады
Келген бөсіп,
Торлаулы
Терезенің ар жағында,
Тұрлаусыз
Уақыт ойнар желдей есіп,
Құдайдың
Құдіретіне күмән бар ма,
Ұрыға,
Қарыға да берген несіп,
Алты адым
Арлы берлі
Қас қағым сәт...
Шамасы
Осындай жол
Көр мен бесік.

Жастықпен
Біреу түссе басы айналып,
Бел байлап
Біреу қылмыс жасайды анық,
Өшігіп
Өмір бойы өтсе біреу,
Біреулер
Өкінеді кеш ойланып,
Азапты

Адымдарды есептесең,
Жер шарын
Шығар екен неше айналып?!

Төрт тарап
Тұтқын үшін төрт қабырға,
Телміріп
Келетіндей көп сабырға,
Көңілі
Күллі әлемді кезетіндей,
Үгіліп үнсіз үміт...
Жоқ дабыра!

Қамауда
Қырық адам,
Құжынаған,
Тыным жоқ
Шыбын жанға ызыңдаған,
Қырықтың бірі қыдыр
Деген қайда,
Кім қане,
Қан мен жаны бұзылмаған?

Бұлар да
Кеше кісі саналыпты,
Жамандық
Жылдар бойы жамалыпты,
Сыя алмай
Дүниеге жойқындарың,
Ақыры
Қараңғы үйге қамалыпты.

Қамауда
Қилы тағдыр топтасыпты,
Қейбірі
Талай мәрте соттасыпты,
Сыр шертіп,
Шер тарқатып жатқанда жұрт,
Жас жігіт
Шайнайды үнсіз ақ қасықты,
Кәдімгі жастарға тән

Төбелесте,
Мастықпен
Он тоғызда от басыпты.

Ауылдан,
Ақ самалы аңқылдаған,
Доп қуса
Ертелі – кеш алқынбаған,
Балтабай,
Орта бойлы, шымыр, шапшаң,
Серпінді,
Жас қайындай солқылдаған.

Қап-қара
Қайғы тұнып көздеріне,
Күрсініп,
Тұншығардай өз деміне,
Кей-кейде қайраттанып,
Қайрап өзін,
Жұрттың да
Құлақ түрер сөздеріне,
Тағдырлар
Кейде жынды, кейде мұңды
Сыяр ма
Пенделердің безбеніне!?

Жынды пышақ

Бір мұжық,
Әкесімен ішкен арақ,
Мас болып,
Жанжалдасып, іскен қабак,
Аузынан пергенде әке,
Қызыл қан боп,
Сау еткен
Тісін бала іштен санап,
Десанттың
Өткір құрыш қанжары екен,
Қолына
Жанталаста түскен жарак,
Әкесі қашқан кезде,
Қас жауындай,
Артынан
Лақтырыпты күшпен қадап.

Кірш етіп
Жон арқасын тесіп өткен,
Құлаған
Байғұс әке осы бетпен,
Әйтеуір
Тірі қапты емханада,
Түрмеге
Түскен бала есі кеткен.

Тентек су
Сорлатпаған кімді тұсап?
Сөйлейді,
Айыққан соң, мұнды құсап:
– Апырмай,
Қайда,
Қалай лақтырсаң да
Ұшымен
Қадалатын жынды пышақ!

Жұрт оған күледі кеп:
– Неткен пышақ!
Әкенді
Өзі қуып жеткен пышақ,

Өкпесін
Тесіп өтіп, қан жұтқызған
Көргенсіз,
Бетіменен кеткен пышақ!

Осылай
Есер ұлды оспақтайды,
Өкініп,
Ол шекесін тоқпақтайды,
Сойқанды
Кешіріпті әке жылап,
Тергеуші
Істі бірақ тоқтатпайды,
Сілтеген
Суық қару сұмырайды
Бес жылға
Қалай ғана соттатпайды,
Алайда,
Шын әділет сорлы әкеге,
Баласын
Сірә, бұлай жоқтатпайды!

Автотұрақтағы ажал

Ашумен
Талай маңдай жар соқпап па,
Ақылмен
Болмай ма оған салсақ нөқта?
Тұрақта
Сөзге кепті екі жігіт,
Жолыққан
Тау текедей тар соқпақта,
Жолға да
Көшедегі таласамыз,
Қайтер ек,
Қатарласып қонсақ таққа?

Үлкені
Кішісіне келген қырын,
Кішісі
Қайдан білсін оның сырын:
— Сен кімсің, әй, бокмұрын, —
Дейді зекіп,
-Өтетін
Мына жерден менен бұрын?
Бұр былай,
Босат маған дереу жолды,
Үлкеннің
Жолын кесу — жаман ырым!

— Күн сайын
Көріп жүрміз біз мұндайды,
Шегіну
Менен гөрі сізге ыңғайлы,
Сәл шегіне тұрсаңыз,
Кетем өтіп,
Қалады
Жол сізге, — деп жымыңдайды.

Үлкені
Қып-қызыл боп кеңірдегі:
— Кет, былай
Тапап өтем сені! — деді,
Қарамай
Кішісі де бет-жүзіне,
Лақтырды
Күл-қоқысын көңілдегі!

Қаһарға мініп үлкен

Бұра тартқан,
Көлігін
Апыл-ғұпыл тұрақтатқан,
Кішкентай
Айбалтасын алып шығып
Басынан
Бозбаланың бір-ақ шапқан!

Осылай
Бейтаныстан жаңа көрген,
Қапыда
Қанға батып қала берген,
Ес-түссіз
Үш күн жатып есіл жігіт,
Ақыры
Амал бітіп, арам өлген!

Қоздырып
Жастық оты делебесін,
Жан бар ма,
Көрмеген ер төбелесін,
Бірақ та,
Шектен шығып, қан төгуге
Барады дәті қалай,
Неге,
Не үшін?!
Кесіпті
Қанішерге сегіз-ақ жыл,
Дегендей,
Тағы да қан төге берсін!

Қарақшы Қорасан

Қаймықпай
Қараңғыны тіліп өткен,
Қыр асса
Қалталыны дірілдеткен,
Қарақшы,
Қырық асқан, қырма сақал,
Қасқырдай
Сөйлегенде қыр-қыр еткен,
Жігітке
Сүйеніш боп шыға келді
Жаутаңдап
Жан-жағынан демеу күткен.

Қаусатқан
Қалың топты қара батыр,
Болғанды жолға бөгет,
Жарады ақыр,
Курортқа
Бет алғандай қарқ-қарқ күліп,
Зонаға
Алтыншы рет бара жатыр.

Қорасан,
Аты жұмбақ,
Алпамсадай,
Болардай
Қуатынан талқан сарай,
Аруағы
Ар жағынан түртіп тұрса,
Жүреді
Қалай тыныш, талтаңдамай.

Қайратты,
Ұзын бойлы, кең иықты,
Сан мәрте
Бұзып өткен тар ұйықты,
Қажырлы,
Қатпары мол, ықпалы зор,
Қорасан
Жас жігітті сөзге ұйытты,
Балтабай
Оған сырын шертті бірде,
Тыңдады
Үнсіз көкжал кермиықты.

Балтабайдың Қорасанға шерткен сыры

Ауылдың
Еркін өскен баласымын,
Ат мініп,
Желден ұққан дала сырын,
Апаттан
Әкем жастай қайтыс болды,
Жалғыз мен
Алданышы анашымның!

Кердеңдеп
Кеуде қағып
Ісіп баққан,
Саунада
Аунап-қунап ішіп жатқан,
Бір дөкей
Мас күйінде рөлге отырып,
Көлікпен
Көшеде екі кісі қаққан,
Осылай
Менің әкем опат болып,
Біздің үй
Зар еңіреп, қанға батқан,
Сол дөкей
Біраздан соң босап шықты,
Парамен
Қанды жуып
Ісін жапқан,
Жанымды
Жейді келіп ауық-ауық,
Шер-шемен
Бала күннен іште қатқан!

Сонда да қудық арман,
Жалын, өрттей
Оқуға түсе алмадым
Балым жетпей,
Майтабан
Тобанаяқ
Жарамсыз деп,
Әскерден

Қала бердім тағы да өтпей.

Ер жігіт
Жүргені жөн әр қияда,
Барғым кеп
Көппен бірге әрмияға,
Өтіндім
Өпесерден әскерге алсаң,
Ел үшін
Дайынмын деп жан қиярға!

«Кросста
Кемдік қылса майтабаным,
Күрестен
Есесін мен қайтарармын,
Мысықтай
Қараңғыда өткір көзді,
Майданда
Майтабаның айтар әнін.

Түсірем
Төбелесем шөкесінен,
Қасиет
Құдай берген төтесінен,
Көздемей
Қағып түсер қолмергенмін
Шымшықты
Шырқап ұшқан шекесінен!»

Сардарым
Деді сонда, сұсты аңғарта:
«Қалайша
Қалдырмаксың дұшпанды артқа?
Жаныңды
Жылы жерде күткенің жөн
Солдаттық
Сай емессің стандартқа!»

Басыма
Туғандай боп ақырзаман,
Қалайша
Біз кембіз деп, батырлардан,
Намыстан
Өлердей боп үйге келдім,
Жарамсыз,
Дімкәс деген аты жаман!

Анашым
Отыр екен тілеп іші,

Адамның
Болса да бір жігерлісі,
Қуанды
Көз алдымда жүрші аман деп,
Келмейді
Мені ешқайда жібергісі.

Ауылым,
Алтын бесік, құт мекенім,
Білемін,
Бұл сөзді әзір жұрт кекерін,
Қамкөңіл
Халық отыр қалт-құлт етіп,
Сыпырып
Әкеткен соң жылт етерін.

Жұмыс жоқ,
Жүргеніміз құр сенделіп,
Ешкімге
Пайдамыз жоқ бір теңгелік,
Қысыр сөз
Қылжақ күлкі
Қарт пен диван,
Бір үміт
Көтерердей ертең келіп.

Сондықтан
Жиі-жиі болар жиын,
Тойлайды
Алса біреу тауар, бұйым,
Жу,жу деп зуылдайды
Желөкпелер,
Қаптайды шегірткедей,
Солар қиын,
Жай кезде
Ақша жоқ деп жылап жүріп,
Ішуге,
Жерден қазсын, табар тиын!

Айтады
Қамкөңілдер қайда назын,
Болады
Бағы тайған майға жазым,
Құрдастар
Қияли боп, бір-біріне,
Жуғызбақ
Болған тіпті жайнамазын!

Ағайын,

Көрші, қолаң,
Қолдан қорек,
Іздеген,
Тарау-тарау жолдар бөлек,
Ауылдың бір бөлегі
Намаз оқып,
Бір тобы
Бас жазумен болған әлек!

Үйрендік
Өстіп ептеп ішкілікті,
Алданыш,
Ұмыттырар күйкілікті,
Үйлендім
Бірге оқыған жақсы қызға,
Ауылда
Қалатын боп түпкілікті.

Қараулық
Көрсем қаным қызатұғын,
Танауын
Тәкаппардың бұзатынмын,
Дөкірлік,
Кесірлікті беттен қағып,
Өкіртіп
Өсекшіні ұратынмын.

Кектесіп, беттескенді
Кертіп ұрдым,
Егескен спецтерді
Серпіп ұрдым,
Жамандық атаулыға
Жыным ұстап,
Шермәшті
Шекесінен шертіп ұрдым.

Келмеді
Әлсіздерді өкпелеткім,
Ұстадым
Сертін мықты жекпе-жектің,
Біреуді
Екеу болып сабамадым,
Бас салып
Жығылғанды тепкен жоқпын.

Тентек деп
Төбелескіш даңқым шықты,
Санасты
Меніменен жалпы мықты,

Алыптар
Аты шулы аймақтағы,
Құрметтеп,
Құйды маған жартылықты.

Бір күні
Көрші ауылға тойға бардық,
Ақыры
Не боларын ойламадық,
Шарапқа
Қызып алған өрім жастар,
Би билеп,
Тайдай тулап тайраңдадық.

Той қызық
Ауылдағы, палаткада,
Қалтарыс,
Қора-қопсы – шарапхана,
Бұрышта
Жастар шыны шылдырлатса,
Күрсініп
Шалдар өтер қарап қана!

Беу, жастық,
Бір-ақ аттар бел – белесті,
Гүлетіп
Той көрігін кеу-кеулесті,
Бір жігіт
Дойман қара билеп жүріп,
Бізбенен
Қайра-қайра ерегесті,
Қаңғырып
Басқа ауылдан кепсіндер деп,
Әдетпен
Қағынады елдегі ескі,
Ұқпайды
Ұят-аят, қой дегенді,
Ақыры
Бастап кеттік төбелесті.

Арақтан
Жайылған у айналды отқа,
Аяғы
Тойдың болды ойран-ботқа,
Ағайын
Айналайын, қой дегенмен,
Өңкей мас
Қыстыра ма ойбайды артқа,
Қиқулап

Қайрайды кеп қайманалар,
Айғаймен май құйғандай
Майдан – отқа,
Аянбай
Қойғыласып бір-бірімен,
Қанатын
Ой мен қырға жайған топта,
Таяқты
Талмай сілтеп мен де жүрдім,
Қаймықпай
Қарсы шауып дойман доққа,
Қайраты,
Мейманасы тасқанымен,
Қапысын
Табар оның хайлам жоқ па,
Маймылдай
Маймаң етіп, тайқып кеттім,
Қабандай
Айыр – азу салған уақта,
Қайқайтып
Қақ маңдайдан пергенімде,
Тайшадай
Домалады тайған боққа,
Айыры
Қолындағы қайырылып,
Байқамай
Майлы қарнын сайған уақта,
Ауызы
Айға қарап қала берді,
Дегендей
Айықтырар айран жоқ па,
Жайындай
Қайраңдаған абайламай,
Тағдырым
Осылайша байланды оққа!

Тарадық
Біраздан соң жын басылып,
Қырғынды
Қала берді түн жасырып...
Үйімде жатыр едім,
Келді жетіп,
Қос бірдей қызыл жаға,
Күнге асылып!

Сұп-суық погондары
Көзді қарып,
Бас қаңғып,
Ес қалмаған сөзді ұғарлық,

Бір ожау
Су ішкен соң түсінгенім,
Кетіпсің,
Дейді дәуді, өзің жарып,
Зырқ етіп
Зәр түбіне зәрем кетті,
Тордағы
Бозторғайдай біз бір ғаріп,
Айдауыл алдына сап
Әкеткенде,
Анам мен
Қалды әйелім мұзға оранып.

Тергеуші
Қатал екен табандатқан,
Тағады
Маған айып батпан, батпан,
Бір болған
Ауылдасты жиып алып,
Қорқытып,
Қысып әбден,
Амал тапқан,
Сендерді
Соттамаймыз дегеннен соң,
Барлығы бас сауғалап,
Маған жапқан!

Шіркін-ай,
Талай достар іштерінен,
Дықтанып
Жүреді екен тістенумен,
Түңілдім
Мен туралы түсінігін,
Көргенде
Тергеушінің үстелінен.

Бастаған төбелесті
Мен деп жазған,
Мінімді
Жіпке тізіп ел боп жазған,
— Мінеки,
Барып тұрған ит екенсің, —
Деп күлді
Майор істі тергеп, қазған.

«Шамына
Тиеді тез сынның тезі,
Кірмейді
Құлағына мыңның сөзі,

Қияңқы,
Пияңкіге ұйтқы болған,
Байлаусыз
Қызыл көзді жынның өзі,
Бұрқырап
Бұл көшеге шыққан кезде,
Кетеді
Бұлтқа кіріп күннің көзі!»

Үйір боп,
Береді екем бұзыққа дем,
Бүлікті
Салады екем қызыққа мен...
Осылай
Сеніп жүрген қимас жұртым,
Бетімнен
Бір-ақ тартты сызықшамен!

Күйдіріп,
Тірі өлтірген ел бағасы,
Секілді
Тергеушінің қолағашы,
Құдасы
Екен және дөй қараның,
Аудандық
Сотымыздың төрағасы!

Ол дағы
Қызыл майдан тойда болған,
Қырғынды көзбен көріп,
Ойға қалған,
Қазық қып
Қағамын деп қара жерге,
Кектенген
Мен сорлыға қолға қонған.

Орындап
Жан әкемнің аманатын,
Жолындай
Келешекке жалғанатын,
Алаштың
Азаматы болсам деуші ем
Азамат сотталушы...
Алған атым!

Қор қылып,
Төмендеттім анам басын,
Төбемде
Ойнақтады замандасым,

Қылмысты
Қаршадайдан жек көруші ем,
Түрменің
Таттым міне баландасын!

Осындай
Болды ма екен бұрын да адам,
Жоқ әлде
Бұзылды ма бүгін ғалам?
Ұғатын
Жан бар ма екен бұл жалғанда
Жанымды
Байыз таппай шырылдаған!

Кім білсін,
Болғанымда алымдырақ,
Көлімде
Көктер ме еді қалың құрақ,
Ол рас,
Жастық – мастық, жазығым бар,
Қылмыскер
Емес менің жаным бірақ!

Қорасанның Балтабайға шерткен сыры

Көздері
Шыға жаздап шарасынан,
Толғанып,
Жас жігіттің наласынан,
Шылымын
Құшырлана бұрқыратып,
Бұлдырап
Қою түтін арасынан,
Қорасан
Сөз бастады: «Еш бір адам,
Тумайды
Қарақшы боп анасынан,
Қылмыскер
Сезінбеймін мен де өзімді,
Алты рет
Өтсем де сот сарасынан!

Мен дағы сәби едім,
Мөлдір едім,
Өмірге
Ғашық болдым, елжіредім,
Керемет істер жасап,
Ат шығарып,
Жаулағым
Келді жастай ел жүрегін.

Жастықпен
Жалындадым, асып-тастым,
Жандырып
Ішін талай дос пен қастың,
Жаяулап
Жер-жаһанды кезіп кетіп,
Келетін ғарышқа ұшып,
Мұхит асқым!

Махамбет,
Робин Гуд пен
Чинга Чгук,
Корсарды
Жастайымнан шындап ұғып,
Қаратқым келді әлемді
Бір өзіме,
Ең биік,
Жан жетпеген шыңға шығып,
Амал не

Көп арманым көктей солды,
Қурады
Қатты қыста сынған шыбық.

Келіпті
Басқа уақыт, басқа қоғам.
Бір-бірін
Бауыр сатып, дос та алдаған,
Қандасын
Қылтасынан қырқып, шалып,
Асуда тосып алып,
Бопсалаған.

Түлкі өмір
Қанша қусам жеткізбеді,
Тірліктің
Тежей берді көп тізбегі,
Ақылы
Оқуды әрең бітіргенмен,
Жұмыс жоқ,
Төрт жылғы оқу ретсіз болды,
Параға ақшам жетпей,
Ең ақыры,
Хақылы
Қызметке де өткізбеді.

Бір дөкей
Туралатып тез бағасын,
Орныма
Қабылдатты өз баласын,
Алматы алпауыт қой,
Ақшасыздың,
Аяусыз
Домалатар қожға басын,
Қалада
Қаңғып-қаңғып, үйсіз-күйсіз,
Бабамның
Қайта таптым боз даласын.

Алматы
Арман қала
Алма бағы,
Атыңды
Өлі де жұрт малданады,
Бұл күнде ығы-жығы,
Тынысың тар,
Қолқанды
Ыс пен түтін қармап алды,
Біздерге

Бұйырмады бір бұрышың,
Жас өркен
Енді қанша алданады?
Жүрегім
Суық сорып, мұздай берді
Пәтерде,
Сыз еденді
Жалдамалы.

Қиялдан
Қайран болмай жерге түстім,
Әкенің
Сүрлеуіне мен де түстім,
Кенелмей
Кең әлемде ен байлыққа,
Қамымен
Күнкөрістің кенге түстім.

Осылай
Өлді арманым боқ басында,
Тарихтың
Жазылмадым тақтасына,
Көңілім
Көкке қанша тартса дағы,
Тірідей
Кірдім ақыр жер астына,
Қайлаға
Қайратымды салдым сарқып,
Жеті қат
Жезқазғанның шахтасында.

Қаһармен
Қопарғанда тар шахтаны,
Белгісіз
Маңдай тердің қанша аққаны,
Мардымсыз табан ақы,
Жүйкені жеп,
Тоздырып,
Қанша жанды шаршатқаны!?

Тойымсыз
Өндірістің жайынынан,
Қайыстай
Қара нарлар қайырылған,
Тас кенге
Тас кенедей жабысқанда,
Алмастай
Құрал – сайман майырылған,
Жұтқаны

Сызды ауа мен улы тозаң,
Жасынан
Денсаулықтан айырылған.

Бастықтың
Құйылғандай бәрі мыстан,
Сұп-суық,
Жалт-жұлт еткен нағыз мыстан,
Сылтау қып
Шетелдегі шаруаларды,
Сауна мен
Сұлу іздеп сабылысқан,
Қайқайып
Кеп тұрады қадағалап,
Қампайып қарындары,
Қағып ыштан,
Бейнетке
Белшесінен батып жүріп,
Бес кенші
Қаза болды жарылыстан.

Бес бірдей
Бір-ақ күнде көмді жанды,
Әр үйге
Бір миллион бөлді қаржы,
Теңгемен
Өтелер ме өмір құны,
Азамат
Опат болды,
Өлді, қалды!

Қайтерсің,
Көп қой тірлік сорақысы,
Тажалдың
Тұмшаланған тозақы ісі,
Бір кештік
Көжесіне жетпейді екен
Кеншінің
Өлгенде алған көр ақысы!

Онымен
Тіріле ме енді өлгендер,
Кіре алмай
Тар забойға сенделді ерлер,
Көз бар ғой
Көріп жүрміз
Кердеңдейді,
Көлденең
Көп табысқа кенелгендер,

Кеншінің
Бір айлығын бір-ақ шөлмек,
Вискиге
Жұмсайды екен кемеңгерлер!

Бір күні
Бара қалдық ресторанға,
Дастархан
Жаймақ болып дос-жаранға,
Үш жігіт
Үш қыз отыр көрші үстелде,
Көңілді
Айтылуда тостар анда,
Көл-көсір,
Жорғалардың жанында біз,
Бәйгеге
Секілдіміз қосқан арба!

Олармен
Таласатын шама бар ма,
Кірістік
Ептеп үнсіз амалдауға,
Мол қылып
Тапсырысты біз де бердік,
Арзандау
Арақ-шарап, тағамдарға!

Адам жоқ
Тойханада бізден басқа,
Ерлерде қалта жұқа,
Түзде патша,
Тартылып,
Сымдай боп тұр даяшылар,
Дегендей,
Бізден қызмет, сізден ақша.

Аздан соң,
Қыздырдық кеп мәжілісті,
Арақтың
Үйреншікті дәмі күшті,
Тынымсыз
Көрші үстел де гүжілдейді,
Байқасам,
Вискиге мұз салып ішті,
Даяшы
Қас-қабағын бағып тұрған,
Бір кезде
Ас-табағын алып ұшты.

Зырылдап,
Қайта шығып, келді бізге,
Көршілер
Деді, виски берді сізге,
Аң-таң боп,
Қалсақ та әуел, тост көтеріп,
Осындай
Алғыс айттық ерлік ізге!

Қыздар да
Қарай қапты, көзін қадай,
Отырмын
Түп қалтаны өзім санай,
Жүз мыңға
Бір бөтелке виски алып,
Сыйлауға
Шамамыз жоқ біздің ондай.

Осындай
Ішкендерде ізет деген,
Ер жігіт
Кіммен, қайда жүздетпеген,
Қолдағы
Ақ арақтан баса құйып,
Ұсындық,
Біз де сыйды құрметпенен.

Қысқа қол
Сағымызды тұр сындырып,
«Фу, гадость!»
Дейді қыздар күрсіндіріп,
Көсемі мырс-мырс күлді:
«Мынаны да,
Жүрсіндер
Қалай ішіп, сусын қылып?!»

«Металдың
Магнаты мен,
Даниялмын,
Айдыңды,
Ағындаған дариямын,
Ас түгіл
Бастығыңды сатып алам!»
Деп бұлғап
Көк былғары әмиянын,
Ашқанда,
Дым білдірмей демеп қойдым:
«Бар ғой деп Даниялым,
Далиямын!»

Ол да бір
Асау екен ала қашқан,
Қиқуы
Жерді тербеп, жарады аспан,
Уыстап,
Шашып-шашып тастай салды,
Жап-жасыл
Қағаздарды санамастан.

Ақшаның
Көрінгесін кесектері,
Даяшы
Лып-лып етіп есептеді,
Еліріп,
Есерленген алтауының,
Болыпты
Бес миллион есептері.

Бір кеште
Ішіп-жеуге кеткен шығын,
Құнындай
Кешегі өлген бес кеншінің!
Еденге
Ердің құнын төге салды,
Осы ма
Асып-тасып жеткен шыңың!

Жастықтың
Күш-қуатын кенге төгіп,
Тірідей
Денсаулығын жерге көміп,
Оқыстан
Өле қалса апат болып,
Өтірік аяғансып,
Теңге бөліп,
Өздері
Кердендеп жүр кең әлемде,
Жақсы боп, көзге түсіп,
Жемге бөгіп,
Дарақы даңғазаға
Не дер еді,
Тіріліп келсе мұнда,
Көрдегі өлік!?

Әнеки
Өмір қайда, олжа қайда,
Жыныңды
Қай-қайдағы қозғамай ма?

Мыналар
Шайқап жүрсе дүниені,
Мен неге
Жан қинаймын тар забойда?!

Құдай-ау,
Неткен байлық, неткен ақша,
Секілді
Өз қолымен еккен бақша,
Көрер ем
Оңды-солды шашқандарын
Біз құсап
Төккен қара термен тапса!

Қозғалды
Ескі кегім, қаным қайнап,
Олар мәз,
Қызып алған, гүл-гүл жайнап,
Үшеуін
Иегінен үш-ақ қақсам,
Домалап,
Дымы шықпай қалар жайрап,
Ақылым
Ар жағымнан тежеу салды,
Іс қылсаң
Тастай қыл деп, бәрін ойлап.

Басталды
Дарақы би, қойындаспақ,
Даниял: «Көрсек дейді
Ойын бастап,
Ұнап тұр
Маған мына сенің қызың,
Үстіне
Бес мың ап, бер,
Айырбастап!»

«Көрсетпе, – дедім – мұндай
Малдығыңды,
Құп алар
Құл емеспін жарлығыңды,
Есі жоқ
Ешкі құрлы секеңдеген,
Алмаймын
Айырбасқа қалдығыңды,
Он мыңға алсаң берем,
Басы бүтін,
Өзің біл,
Сарқып бітсең сандығыңды!»

Мақұл деп
Қисалаңдап, қол алысты,
Қашанда
Шешеді деп доллар істі,
Мысықтай монтанысып
Мен де күлдім,
Жасырып
Ішімдегі жолбарысты.

Оп-оңай
Оған он мың қолақпандай,
Он теңге
Ойда-жоқта жоғалтқандай,
Осыны
Бір сор түртіп кезіктірді-ау,
Қайтемін,
Ебін тауып тонап қалмай!

Айтпайды
Ішкі сырын ақылды ашып,
Данчо деп,
Алдым оны жақындатып,
«Билей бер,
Мен ол қызды мәймөңкелеп,
Келейін
Айтқаныңды мақұлдатып.»

Қуанды,
Қалбалақтап жаны қалмай,
Көрініп
Бөтен қыздың дәмі балдай...
Сыр бермей қонақтарға,
Шығарып сап,
Оралдым
Қараңғыда қабыландай.

Есерге
Елеусіздеу ымдап едім,
Алқынып,
Жетіп келіп «шын ба?» деді,
Ал, қане,
Он мың доллар әкел бері,
Күтіп тұр,
Көніп сұлу, мұнда дедім.

Көлпілдеп,
Көлігіне әрең барып,
Шығарды

Ақша тола сөмкені алып,
Бауырдан
Періп-періп жібергенде,
Бүк түсіп,
Жатып қалды естен танып,
Жөнелдім
Сол бетіммен Ресейге асып,
Қисайып
Енді жолым кеткені анық!

Арманы
Болып едім тәмам қыздың,
Ел үшін
Келіп еді қамал бұзғым,
Тар жолды
Талайыма жазған екен,
Амал не,
Тайды үстінде табан мұздың,
Тонауға
Кірістім мен жемқорларды,
Жалмауыз,
Ынсабы жоқ, арам құзғын!

Ащы түтін

Ар жағын
Айтқызбай-ақ түсін, бала,
Дегендей,
Ишара ғып үнсіз ғана,
Қорасан
Қорапшаға қолын салып,
Сорды кеп
Махоркасын құшырлана,

«Өз еркің
Болмаса да басы бүтін,
Өзіңді
Өзің қорға, жақсы күтін,
Мынаны көрсең ептеп,
Күш береді,
Басады
Ащы мұңды ащы түтін!»

Ұсынды
Балтабайға темекісін:
«Көр, – деді, —
Көңіл аулар кермек күшін,
Демінді
Ішке тарт та, ұста біраз
Шыдап бақ,
Сіңіріп ал керектісін!»

Көрмеген
Өмірінде шылым тартып,
Аузына
Салды бойын жылу шарпып,
Өзегін
Ащы түтін тіліп өтті,
Қақалып, шашалды кеп
Жерді тарпып,
Артынша
Буындары балбырады,
Бір рахат
Күйге кірді, бойы балқып.

Бұлғаңдаған Бух

Сизода
Неше түрлі отыр кісі,
Бар оның көнтерлісі,
Қотырлысы,
Бух деген лақап атты
Бір алпауыт,
Ықпалды,
Болмаса да нөпір күші.

Өзі де
Бух дес Бух,
Бұлайдай – ды,
Жалғанда адам жоқтай
Бұдан майлы,
Жүргенде
Шайқатылып арлы-берлі,
Қауын бас,
Жуан мойны бұлғаңдайды,
Жалмаңдап,
Жер-жаһанды жайпап сөйлеп,
Жайылып
Жайын аузы ырбаңдайды,
Бухыңа
Қаңбақ құрлы көрінбейді,
Өзегін өзге жұрттың
Бұған қайғы!

Оншалық
Айтпайды ашып шыққан ұлтын,
Сипалап,
Баптайды кеп мықтап ұртын,
Дейді жұрт:
«Әкесі анау, шешесі анау,»
Қазақша судай бірақ,
Қутың-бұлтың!
Өзгеге
Өмірінде сыр ашпайды,
Өзінен
Өзі күлер жыртың-жыртың!

«Таңдаулы,
Озық ойлы біз азданбыз,
Түнекте
Жол көрсетер шырағданбыз,
Біз үшін

Ұлт деген жоқ, дін деген жоқ,
Мировой
Космополит граждaнбыз.

Санатқа
Патша қоспас пақырларды,
Қайтеді
Байлар санап бақырларды,
Айласын
Асырады ақылдылар,
Айдап сап
Бір-біріне батырларды.

Ұшпаққа
Шығарады кейде лебіз,
Дөкейге
Жағар сөзді дей береміз,
Құртам деп
Мына сендер бір-біріңді,
Жүргенде,
Біз үндемей жей береміз.

Біз жеттік
Ақыл-ойдың озығына,
Бұлар мәз
Бізден қалған тозығына,
Кеп тұрған
Алданғысы аңқау елді,
Апырмай,
Алдамаудың өзі күнә!

Өзгеге
Білінбейді ізіміз де,
Сүйкімді
Күллі жұртқа түріміз де,
Тағдырға
Алғыс айтып отырамыз,
Жегізіп
Қойған үзбей сізді бізге!»

Осындай
Құрдым ойлы, жылмаң, жылым,
Ар жағы
Жықпыл- жықпыл, бұлдыр, бұлың,
Бух деген
Бір ғаламат отыр мұнда,
Маңына
Үйірілген аңғал құлын!

Жөн сілтеп,
Жауап берсе сұрағына,
Жанына
Жақындайды жырағы да,
Ерітіп тәтті тілмен,
Үйіреді,
Түрмелік
Тәрбиенің құралына,
Қояды
Бастан сипап барлығын да:
«Сендердей
Елдің ерке ұланына,
Қарайтын
Болса егер де қамқорлықпен,
Түрменің
Түбіне әкеп тығады ма?!»
Болғанмен тілі – балдай,
Ойы – заһар,
Қауқар жоқ
Оған қарсы тұрар мұнда,
Не болмақ
Улы қоқыс төге берсе,
Бастаудың
Мөлдір тұма бұлағына,
Тағылық
Тәжірибе тағылымын,
Тығындап
Құя берсе құлағына,
Байқамай
Құрығына ілігеді,
Даланың
Құлын түгіл, құланы да!

Не түрлі
Қитұрқысын сот пен заңның,
Сараптап,
Шоттап құнын төккен қанның,
Жұмбағын
Меңзеп қойса, тоқтайды жұрт,
Сөзіне
От пен судан өткен жанның!

Өртелген өрен

Бес жігіт бір ауылда,
Содыр, сойқан,
Қорқаудай қорқынышты
Бұжыр, бойшаң,
Добалдай қол-аяғы,
Өңкей палуан
Жүріпті
Елді үркітіп қойқан, қойқан!

Оларға
Қарсы тұрған еркі мықты,
Ерді алдап
Қазандыққа келтіріпті,
Қапыда,
Ебін тауып қарағұстан,
Сүйменмен
Бір-ақ соғып өлтіріпті,
Денесін
Пешке тығып, көсеп қойып,
Қарт ойнап,
Арақ ішіп отырыпты.

Күлі мен
Сүйектерін қалған-құтқан,
Ауылдың
Шет жағында қарға тыққан,
Ештеңе
Болмағандай ойнап, күліп,
Соғымда
Қуырдақ жеп, арақ жұтқан.

Іздейді ел
Бес күн бойы азаматын,
Адақтап
Құда, жекжат, жамағатын,
Балалар
Ойнап жүріп, бас сүйегін,
Тауып ап,
Елге айтады жаманатын!

Жұрт шулап,
Бүкіл аудан дүрлігеді,
Қармаққа
Қылмыскерлер ілігеді,
Сүйменмен

Соққан жігіт мойнына алып,
Өлтірдім
Ерегесеп мұны деді,
Прокурор,
Полиция, сарапшылар,
Айғақтап,
Айтқан сөзін тізімдеді,
Біреуі
Күйінді ме, өкінді ме
Асылып,
Дымы шықпай, үйінде өлді,
Орманда
Қашып жүріп енді бірі,
Қаңтардың
Аяз қысқан түнінде өлді,
Тікелей
Кісі өлтірген қаныпезер,
Түрменің
Отыр міне, түбінде енді.

Қайғысыз,
Қарт соғады, қарқылдайды,
Тамақты
Опырады, тарқылдайды,
Дұшпанды
Елге шапқан жеңгендей боп,
Сөйлесе,
Батырсынып жарқылдайды,
Кім білсін неге екенін,
Тек әйтеуір,
Бух оған
Ақыл айтып балпылдайды:

«Қорқпағын,
Болмаса айғақ, куәларың,
Шындықты
Мойындамау- бұ да дарын,
Табандап
Тұрып алсаң, түк қылмайды,
Тек қана сыр бермесін
Шыдап арың,
Құдайдың
Жазуымен болса бәрі,
Сендердің
Жок,-дейді Бух, – кінәларың!

Сондықтан
Мойындама,
Мойындама!

Тергеу, сот,
Құр әншейін ойын ғана,
Әуелде
Шындығыңды айтып қойсаң,
Құрдымға
Кеттім-ау деп уайымдама,
Мәжбүрлеп
Айтқызды деп, бас тартсаңдар,
Тоқтайды,
Білем істің, жайын, бала,
Жабыңдар
Бәрін өлген екеуіне,
Жол осы,
Құтылатын дайын ғана!»

Осылай
Жігін тауып, түбін жайғап,
Берген соң,
Айтар сөзін бірыңғайлап,
Қанішер
Сот болғанда өп-өтірік
Өлтірген
Мен емес деп тұрды сайрап!

Қорқытып,
Полицайлар ұрды деді,
Тергеуді
Теріс жолға бұрды деді,
Өлтірген,
Өртеген де ана екеуі,
Қуә боп
Мен амалсыз тұрдым деді,
Әуелде
Мойныма алдым қорққанымнан,
Айтамын
Енді сотта шынды деді,
Ақыры,
Адвокаттар әлгіні ақтап,
Жауызға
Бар-жоғы алты жылды берді,
Осынша
Өтірікке жол беретін
Біздің сот
Сонша сорлы, жынды ма еді?!

Заң қайда,
Ешкім жалған айта алмайтын,
Әр кімнің
Ырғауына шайқалмайтын?

Айналып
Кетер ек қой әділ соттан,
Әуелгі
Айтқан сөзден қайтармайтын.

Бұл өзі неткен тергеу,
Неткен тәртіп,
Өркімнің
Жетегінде кеткен тәртіп,
Уыстап
Қызыл қанды тоймай ішкен,
Қанішер
Мұратына жеткен шалқып?!

Басқа елге қаптай тонап,
Топтап атқан,
Бүліктен
Бәрі шығар оққа батқан,
Қазақта
Бірақ мұндай сұмдық жоқ —ты,
Өлтіріп,
Бірін-бірі отқа жаққан!

Заман ба
Бұзған әбден бізді лайлап,
Аздырып,
Үгіттеп ұл, қызды ыңғайлап,
Қалайша
Мен бұлармен бірдеймін деп,
Балтабай жейді жанын,
Жыны қайнап.

Біреуге
Қара жерді жастандырып,
Онысын
Ерлік көріп, мақтан қылып,
Жер басып,
Неге алшаңдап жүру керек,
Қанішер
Тойда мүжіп тоқпан жілік?!

«Зонаға
Осылармен барады екем,
Ақыры қарабет боп
Қалады екем,
Одан да
Өлтіргенім жақсы еді ғой
Көп болса
Он шақты жыл алады екем!»

Артынша
Шошиды кеп:» Шаламын, – деп,
Анам бар,
Жан-жарым бар,
Алаңым көп!»
Қайрайды
Өзін-өзі: «Қайда болсын,
Қайтсем де
Адам болып қаламын деп!»

Жөлептің жаласы

Жан білмес,
Көктен әлде жерден ғайып,
Әйтеуір
Кетеді ерлер жолдан тайып,
Сармантай
Деген боксер бірге отырды,
Тағылған
Қыз зорлады деген айып.

Шарболат,
Шаршы алаңда зырлайтұғын,
Қолдары
Қақ сойылдай зулайтұғын,
Тәртібін
Мәрт өнердің берік ұстап,
Кіндіктен төмен қарай
Ұрмайтұғын.

Береді
Боркемікке беделді кім,
Тер төкпей
Өнер ашпас кемелдігін,
Олимпке
Елдің туын көтерем деп,
Күн сайын
Шындай берген шеберлігін.

Әдепті,
Сырбаз әрі сыпайы да,
Жарысқа
Барған қыр мен қытайыңа,
Рингте
Талай мәрте толқып іштей,
Байланған
Төрешінің ұпайына,
Түрмеде
Отыр енді кіріптар боп,
Тағдырдың
Тура келген құқайына.

Сармантай
Елге ерке боп, бал ішіпті
Бір тойда
Бір сұлумен танысыпты,
Көзінен

Мөлдіреген көз алмапты
Көргендей
Тап-таза бір таңғы шықты!

– Қызықтым
Оймақ ауыз, тәтті ерінге,
Шалқыдым

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.